

Ewa Stawicka

Zjazd Federacji Adwokatur Europejskich, Wiedeń 16-19 maja 2002 r.

Palestra 46/7-8(535-536), 158-162

2002

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SYMPOZJA KONFERENCJE

Zjazd Federacji Adwokatur Europejskich Wiedeń, 16-19 maja 2002 r.

Federacja Adwokatur Europejskich została powołana do życia w 1992 roku i wiedeński, doroczny jej zjazd połączony został z upamiętnieniem dziesięciolecia istnienia organizacji. Nowym prezydentem Federacji na roczną kadencję obrano londyńskiego solycytora Davida Morgana.

Charakterystyczne dla organizacji jest to, iż z zasady zrzesza ona lokalne adwokatury, szczeblem odpowiadające polskiemu okręgowemu radom adwokackim (nasza palestra jest w niej reprezentowana przez izbę krakowską oraz warszawską). Tym sposobem wypełniona zostaje swego rodzaju luka pomiędzy forami samorządów zawodowych poszczególnych państw (takimi jak CCBE) a stowarzyszeniami dostępnymi zarówno dla palestr narodowych, jak i dla pojedynczych członków (przykładem są tu UIA oraz IBA). Możliwość prezentowania lokalnych problemów i regionalnych punktów widzenia wydaje się bardzo istotna zwłaszcza w przypadku adwokatów charakteryzujących się odrębnością w granicach własnego państwa – jak na przykład palestry katalońskiej bądź sycylijskiej. Należy dodać, że ten właśnie, niemożliwy do przecenienia walor Federacji legł u podstaw nawiązania bliskiej z nią współpracy przez Radę Adwokatów i Stowarzyszeń Prawniczych Unii Europejskiej (CCBE). Statutowe cele obydwu organizacji rysują się zresztą w wielu punktach bardzo podobnie. Jonathan Goldsmith, Sekretarz Generalny CCBE, był honorowym gościem wiedeńskiego spotkania, miejscowa zaś adwokatka dr Marcella Prunbauer-Glaser, członkini reprezentacji Austrii w CCBE, wygłosiła w ramach obrad referat, który stał się główną osią dyskusji.

Jako temat zjazdu przyjęto ekonomiczną niezależność zawodu adwokackiego. Można zaryzykować stwierdzenie, że spotkanie Federacji Adwokatów Europejskich było dla tak postawionego zagadnienia o wiele lepszym – bo dającym większą swobodę wypowiedzi – forum niż na przykład sesja plenarna CCBE. Dyskutanci, a przede wszystkim referenci (wśród których znaleźli się między innymi David Mor-

gan oraz poprzedni prezydent organizacji Bruno Berger-Perrin, a także pełniący rolę gospodarza Prezydent Wiedeńskiej Izby Adwokackiej dr Harald Bisanz, przedstawiali z różnych punktów widzenia zagrożenia dla finansowych interesów adwokatury. Sporo czasu poświęcono na wymianę zdań odnośnie podatku VAT, którym usługi prawnicze obciążone są nierównomiernie w różnych państwach. Niestety, nie został ostatecznie przegłosowany projektowany punkt końcowej uchwały, wzywający parlamenty wszystkich krajów do rezygnacji z tej daniny bądź przynajmniej ograniczenia jej wysokości do 5% w wypadku usług świadczonych na rzecz osób fizycznych. *(Pełny tekst uchwały zjazdowej zamieszczamy poniżej niniejszego sprawozdania, wraz z przykładowym wykazem stawek podatku VAT w kilku krajach europejskich oraz danymi ukazującymi liczebność stanu adwokackiego w tych samych krajach).*

Wysokość honorariów adwokackich jest rozbieżnie uregulowana w prawodawstwach poszczególnych państw. Sztynne stawki godzinowe, zwłaszcza w odniesieniu do klientów instytucjonalnych, są rzadkością (taka po części regulacja obowiązuje w Niemczech). Regułą są stawki umowne, przy czym na przykład palestra francuska raczej narzeka na niedostatek regulacji ustanawiających wynagrodzenia minimalne; zdaniem tamtejszych adwokatów, wielkie firmy dające kancelariom stałe zlecenia nagminnie wymuszają zaniżanie honorariów. Ogromną różnorodność można dostrzec w zakresie systemów wypłat środków za obronę i reprezentację z urzędu – wspólną jednakże ich cechą jest to, że zaangażowani w tego typu obowiązki adwokaci prawie wszędzie otrzymują za ich wykonywanie o wiele mniej pieniędzy aniżeli w wypadku analogicznych usług wykonywanych na zasadach rynkowych.

Uczestnicy zjazdu, przed podjęciem końcowej uchwały postulującej stworzenie na europejskim rynku usług prawniczych warunków do równego wynagrodzenia za usługi niezależnie od tego, czy są one świadczone przez adwokata z wyboru, czy też z urzędu – odnosili się w swych wypowiedziach do ponadpaństwowych uregulowań. Przywoływano zatem art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, rozszerzająco interpretowany w orzecznictwie strasburskim; podpisaną w 1980 w Hadze konwencję o ułatwieniu dostępu do wymiaru sprawiedliwości w stosunkach międzynarodowych; Kartę Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Wskazywano też na pochodzący ze stycznia 2002 roku projekt dyrektywy unijnej, która ma traktować o metodach udzielania pomocy w ponoszeniu przez strony kosztów postępowania sądowego. Wniosek wysnuty z popartych w powyższy sposób rozważań można byłoby streścić następująco: ponieważ adwokat obowiązany jest wypełniać swoje powinności związane z ustanowieniem go pełnomocnikiem bądź obrońcą z urzędu tak samo starannie, jak gdyby jego pozycja w procesie pochodziła z wyboru – przeto należy mu się za nieporównywalne wynagrodzenie. Uznano równocześnie, że organa samorządów adwokackich są podmiotami najbardziej predestynowanymi do rozdzielania honorariów z tytułu „urzędówek” pomiędzy poszczególnych członków palestry.

Wspomniana już referentka, wiedeńska adwokatka dr Marcella Prunbauer-Glaser, podała kilka informacji odnoszących się do świadczenia obowiązkowych usług prawniczych w Austrii. Każdego roku, najpóźniej do końca września (choć we wcześniejszych miesiącach z reguły przelewane są zaliczki), państwowa kasa przekazuje na konta poszczególnych izb adwokackich ryczałtowe kwoty na wynagrodzenia z tytułu „urzędówek”, w proporcji do liczebności owych izb. Każdy adwokat, który nie ukończył jeszcze 65 lat życia musi się rokrocznie liczyć z możliwością ustanowienia go (zgodnie z kolejnością alfabetyczną) przeciętnie w 5 sprawach karnych i w 3 procesach cywilnych. Kalkulacja wysokości ryczałtowej puli wynagrodzeń odbywa się w oparciu o ogólnie obowiązującą taryfę, z tym że honoraria za „urzędówki” są w stosunku do owej taryfy obniżone o 25%. Taka redukcja uzasadniana jest tym, iż istnieje państwowa gwarancja ich wypłacania i jej beneficjenci nie muszą się traścić egzekucją zasądzonych na ich rzecz kwot. Pozytywny wyjątek przewidziano jedynie dla spraw wyjątkowo pracochłonnych, to znaczy takich, w których albo liczba godzin przebytych na sali rozpraw w roku kalendarzowym przekroczyła 50, albo liczba terminów w roku przewyższyła 10.

Wszyscy uczestnicy wiedeńskiego spotkania byli zgodni co do tego, iż należyte wynagradzanie za obowiązkową pomoc prawną jest jednym z warunków pełnej niezależności zawodu adwokata, zarówno wobec organów państwowych, jak i w stosunku do klientów.

A oto pełna treść uchwały zapadłej w podsumowaniu obrad zjazdu:

FEDERACJA ADWOKATUR EUROPEJSKICH NA ZGROMADZENIU W WIEDNIU DNIA 18 MAJA 2002 ROKU

Powziąwszy informacje na podstawie raportów relacjonujących sytuację adwokatów w Niemczech, Austrii, Belgii, Hiszpanii, Francji, Wielkiej Brytanii (Anglii i Walii), Włoszech, Holandii, Portugalii oraz Szwajcarii,

uznając że niezależność ekonomiczna adwokatów, będąca podstawowym warunkiem swobodnego podejmowania się doradztwa i obrony, w mniejszym lub większym stopniu zagrożona jest wszędzie w Europie,

mając na względzie zapisy Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i działając w celu ochrony praw fundamentalnych, zwłaszcza prawa dostępu do wymiaru sprawiedliwości oraz zasady równości stron przed sądem:

- Postuluje, aby uprawnienie do reprezentowania strony przez adwokata lub fachową pomoc z jego strony była zagwarantowana przed wszelkimi organami orzekającymi w sprawach karnych, cywilnych, gospodarczych, socjalnych, administracyjnych, przed organami arbitrażu, wszelkimi komisjami mającymi kompetencje rozstrzygające, w postępowaniach dyscyplinarnych i innych.

- Żąda zapewnienia przekazywania przez stronę przegrywającą wszelkich, za-

sadnie zasądzonych na rzecz strony wygrywającej kosztów i honorariów, o ile nie zachodzą szczególne przyczyny ograniczające takie zobowiązanie.

- Przypomina, że pokrywanie kosztów pomocy prawnej z urzędu jest obowiązkiem państwa finansowanym przez podatników.
- Wyraża dezaprobatę dla wszelkich działań niosących uszczerbek dla interesów ekonomicznych tych adwokatów, którzy uczestniczą w świadczeniu pomocy prawnej z urzędu.
- Domaga się, by wynagrodzenie za pomoc prawną świadczoną z urzędu było przyznawane według ogólnych zasad, w zgodzie z urzędowymi stawkami bądź przyjętą skalą honorariów, a zatem w poszanowaniu zasady: „równe wynagrodzenie za taką samą usługę”.
- Zachęca poszczególne państwa do budowania ustawodawstwa traktującego pracę w kancelariach prawniczych i zdarzające się w niej trudności na równi z innymi dziedzinami działalności ekonomicznej.
- Zachęca również adwokatury poszczególnych krajów do stwarzania sprzyjających – zarówno z punktu widzenia ludzkiego, jak i w aspekcie technicznym – warunków do wypełniania przez ich członków zawodowych obowiązków i zarazem przezwyciężania finansowych trudności.

STAWKI VAT OD USŁUG ADWOKACKICH W WYBRANYCH KRAJACH EUROPEJSKICH

Niemcy	16 %
Austria	20 %
Belgia	0 %
Hiszpania	do 16 %
Francja	od 5,5 % do 19,6 %
Wielka Brytania	17,5 %
Holandia	19 %
Portugalia	17 %
Szwajcaria	7,6 %

LICZEBNOŚĆ ADWOKATUR W WYBRANYCH KRAJACH EUROPEJSKICH

Niemcy	110 000	łącznie adwokatów i aplikantów
Austria	4 200	adwokatów; 1 800 aplikantów
Belgia	10 000	adwokatów; 2 500 aplikantów
Hiszpania	110 000	adwokatów; 10 000 aplikantów
Francja	38 000	łącznie adwokatów i aplikantów
Wielka Brytania	86 000	solicytorów; 12 000 barristerów

Holandia:	8 000	adwokatów;	3 000 aplikantów
Portugalia	19 000	adwokatów;	5 500 aplikantów
Szwajcaria	7 500	łącznie adwokatów i aplikantów	

Ewa Stawicka

Sesja Plenarna CCBE Bruksela, 24-25 maja 2002 r.

Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej, adw. Stanisław Rymar, przewodniczył polskiej delegacji biorącej udział w kolejnej sesji plenarnej Rady Adwokatów i Stowarzyszeń Prawniczych Unii Europejskiej. Jak wiadomo, zgodnie z ustaleniami poczynionymi kilka lat temu na forum tej organizacji, Polska jest w niej reprezentowana (na statusie członka-observatora) zarówno przez adwokatów, jak i przez radców prawnych, a wraz z początkiem każdego kolejnego roku kalendarzowego przedstawiciel jednej z korporacji naprzemiennie obejmuje przewodnictwo delegacji. W imieniu Krajowej Rady Radców Prawnych brała udział w brukselskich obradach r.pr. Maria Ślęzak, Naczelną Radę Adwokacką reprezentowali zaś ponadto: jej wiceprezes adw. Wojciech Hermeliński oraz adw. Ewa Stawicka.

Tak jak przed każdą sesją plenarną (a odbywają się one dwa razy do roku), wcześniej zwołane zostały posiedzenia stałych komisji pracujących w ramach CCBE. Obrady każdej z nich były – jak zwykle – podsumowaniem pracy ostatnich miesięcy i zarazem przygotowaniem do przedstawienia ich plonu na forum całej organizacji. Rozkład pracy owych komisji doskonale obrazuje aktualne centra zainteresowań Rady Adwokatów i Stowarzyszeń Prawniczych Unii Europejskiej. Szczególną – z naszego punktu widzenia – pozycję wśród nich zajmuje wciąż Komitet PECO, którego cele działania w ostatnim czasie (zwłaszcza odkąd przewodnictwo w nim objął adw. dr Karel Čermák, do niedawna prezes Czeskiej Izby Adwokackiej) w znaczący sposób przesunęły się w kierunku udzielania pomocy krajom Europy Wschodniej i Południowej, zwłaszcza byłym republikom Związku Radzieckiego oraz państwom powstałym w wyniku rozpadu dawnej Jugosławii. Komitet PECO nawiązał bliską w tym zakresie współpracę z Komisją Praw Człowieka CCBE, a także z Radą Europy.

Obrady stałych komisji oraz sesji plenarnej poświęcone były kolejno następującym zagadnieniom:

- europejskiemu prawu konkurencji
- wnioskowi płynącemu z niedawnego orzeczenia Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie znanej pod skrótem NOVA I¹

¹ Zob. na ten temat publikację na s. 101 „Palestry”, nr 5–6, 2002.